

houden wij de sector van Rauter buiten beschouwing; met zijn ondergeschikte instanties en formaties, waarvan het apparaat van de *Sicherheitspolizei und des SD*, de *Ordnungspolizei* en de *Waffen-SS* de belangrijkste waren, ressorteerde deze rechtstreeks onder Himmler en onder de departementen, de *Hauptämter*, van de 'staat in de staat', die in de loop der jaren door de *Reichsführer-SS* was opgebouwd – een machtscomplex dat in de vijfde bezettingszomer in Nederland heel wat meer invloed had dan de door het *Arbeitsbereich in den Niederlanden* vertegenwoordigde *Partei*. Het apparaat van de *Sicherheitspolizei und des SD* telde ongeveer zevenhonderd krachten (chauffeurs en typisten opnieuw meegerekend), onder wie ca. vierhonderd Duitsers, de *Ordnungspolizei* (meestal *Grüne Polizei* genoemd naar de kleur van de uniformen) was vertegenwoordigd in de vorm van een *Polizeiregiment* (staf, verbindings- en kleinere eenheden meegemeld ca. drieduizend man) met aparte bataljons in Amsterdam, Den Haag en Tilburg, en van de *Waffen-SS* waren bij diverse opleidingseenheden ongeveer tienduizend militairen aanwezig. *Ordnungspolizei* en *Waffen-SS* konden bij ongeregeldeheden ingezet worden en, als het nodig was, ook de al in het vorige hoofdstuk genoemde vijf (van eind juni '44 af: vier) divisies van de *Wehrmacht*.

Vrij zwakke divisies waren dat (zij beschikten slechts over enkele oude Franse tanks) – er waren vijf z.g. *Ostbataillone* bij ingedeeld die uit 'vrijwilligers' uit de Sowjet-Unie bestonden¹, en de *Wehrmacht* beschikte ook over een aantal Italiaanse ex-militairen die voor allerlei hulpwerk gebruikt werden, de z.g. *Hilfswilligen* of *Hiwis*. Behalve het Duitse leger hadden ook de *Kriegsmarine* en de *Luftwaffe* strijdkrachten in Nederland, vooral de *Luftwaffe*, omdat de Britse en Amerikaanse bommenwerpers van Engeland uit via Nederland het snelst naar Duitsland konden vliegen. Over de inzet van al deze tot de *Wehrmacht* behorende militairen, tezamen wellicht ca. honderdduizend man tellend, had de *Wehrmacht-befehlshaber in den Niederlanden*, de *Luftwaffe*-generaal Christiansen, niets te zeggen; hij, een even fanatieke volgeling van Hitler als Seyss-Inquart maar aanzienlijk minder intelligent en impulsiever dan deze, was van alle operationele bevoegdheden verstoken en niet veel meer dan een garnizoenscommandant.

Geen sterk garnizoen dus, maar sterk genoeg om het Nederlandse volk

¹ De meesten van die 'vrijwilligers' hadden zich voor de Duitse militaire dienst aangemeld om aan de hongerdood in Duitse krijgsgevangenenkampen te ontsnappen; er waren aparte bataljons van Armeniërs, Georgiërs, Noordkavasiërs, Turkmene en Wolga-Tataren.